

Egykoru képek az 1838-as pesti árvizről

Március 15-ike ma nemzeti ünnepünk, de gyásznapunk volt 1838-ban, amikor ezen a napon délután az árvizveszély elérte tetőpontját és elborított olyan városrészeket is, amelyeket előaddig biztonságban lévőnek hittek. Volt olyan hely, ahol a víz magassága az utca szintje felett négy métert ért el.

A város népe keservesen meglakolt azért, mert bizott a töltésekben és nem tett megfelelő előkészületeket, hogy a veszély bekövetkezése esetén életét és vagyonát megmentsse. Eleinte az volt a felfogás, hogy az emeletes házak nyújtanak menedéket. A lakók tehát az emeleteken, padlásokon és tetőkön helyezkedtek el. Amikor azonban a csatornákon behatoló víz alámosta az épület alapfalait, úgyhogy a házak egyre-másra kezdtek bedőlni, az emberek inkább a szabadba vonultak, a kissé magasabban fekvő helyekre s ott sátoroztak, várva a veszély elmúltát.

Mentés az árvizből.
(Ziegler bécsi festő kőrajza.)

Városszerte ijedelmet keltett a *Derra-ház összeomlása*. Ez a ház — az Erzsébet-tér és Bálvány-utca sarkán — egyike volt a pesti magánépítész büszkeségeinek. És ime, fényes nappal omlott össze, az emberek szemeláttára és irtóztatos rémületére. *Barabás Miklós*, a festő, szemtanuja volt e borzalmas esetnek.

Barabás is készített egy pár ceruzavázlatot az árvizről, viszont más festők — műkereskedők ösztönzésére — egész sorozatokat rajzoltak és festettek e szörnyű pusztulásról, amely nemcsak az egész országnak, de Európának részvétét felkeltette. Az egyik legbővebb árviz-képsorozatot *Klette Károly* pesti művész festette, illetve rajzolta köre. (Klette édesatyja volt Keleti Gusztáv neves festőművészeinknek.)

Az árviz elvonultával a Dunahajózás egy-kettőre megindulhatott. Most már bécsi festők jöttek le hozzánk s az árviz nyomaiból, amelyek, sajnos, még évtizedekig láthatók voltak, igyekeztek lelki szemeik elé idézni és megörökíteni a történeteket.

Egy ilyen sorozatból mutatjuk be a fentemlített *Derra-házat*, amely mellől már elvonult a víz, a lakók kiköl-

A beomlott Derra-ház az Erzsébet-téren.

Alsó kép: árvizjelenet a Király-utca és Ország-ut (Károly-körut) sarkán.

tözése még mindig folyamatban van, bár már nyugodtabban, mint a vész első perceiben.

Ugyanebből a sorozatból való az a kép, amely az Ország-utnak s a Király-utca elejének viz alá kerülését ábrázolja. Itt már borzalmasan dul az ár, amellyel nem tudott megküzdeni az a sárgaszínű, csukott batár sem, amely talán szintén mentés céljából merészkedett az utcára. Közlekedésről itt már nincs szó, csak mentésről. Csónakok, tutajok igyekeznek segítséget nyújtani az ezért esdek-lőknek; egyesek teknőkön, hordókon, butordarabokon igyekeznek szabadulni a vészből.

Amig Pesten embereket és butorokat látunk a képeken, egy óbudai ábrázoláson már látjuk a lakosság erőfeszítéseit, hogy megmentse állatállományát, amely neki megélhetését jelenti. Klette Gusztáv mozgalmas képe riportszerűen jeleníti meg előttünk, hogy keres ember s állat menedéket a kiscelli dombon, a trinitarius kolostor alatt! (Ez néhai Schmidt Miksa kastélya, hová e nyáron beköltözik a Fővárosi Múzeum.)

Ahol a legnagyobb a nyomorúság, ott van legközelebb Isten segítsége. Valóban, aki csak tehetette, kivette részét a mentési munkából. Ziegler bécsi festőnek egy szépen megkomponált képe mutat egy ilyen mentési jelenetet, Klette viszont megrajzolta István főherceg mentőkörutját.

Klette egy további képén a So-

Az árvíz Óbudán. Háttérben a Kiscelli-kastély. (Klette Károly kőrajza.)

István főherceg mentőkörutja az Üllői-ut végén, ahol a 102-es számú házból egy háromgyermekes anyát és egy 74 éves aggastyánt mentett meg. (Klette Károly kőrajza.) Baloldali kép: az árvíz nyomai a Soroksári-utcában.

roksári-utca pusztulását látjuk, baloldalt a régi templommal, amely helyett később a bakács-téri szép templom épült. A víz már eltakarodott, a pusztulás és nyomor azonban megmaradt.

(s. 1.)